

V E G Y E S.

A serdülő ifjúság sorsa a háború idején.¹ Nagybritanniában a 14—18 év közti fiúk és leányok száma kb. három és fél millió. Az 1914-ben kitört világháborúban a helyzet az volt, hogy ezeknek a serdülőkorbelieknek alig egyynolcada végzett szabályos iskolai tanulmányokat. Túlnyomó részük kemény, fárasztó, ifjú erejét csaknem felörlő pénzkereső munkába volt befogva, gyakran egészségét aláásó környezetben. Ami szabadideje volt, azzal viszont korlátlanul és a hadbavonult apák meg férfitrokonok ellenőrzésétől mentesen rendelkezhetett. Nyilvánvaló, hogy ez jóra nem vezethetett. Hiszen jól tudjuk mindnyájan, hogy a serdülő ifjúság még korántsem számítható felnőtteknek. Itélete ingatag, sok tekintetben megbízhatatlan, kiforratlan. Izgatások által könnyen befolyásolható. Förrongó lelke a felelősség tudatát még nem érzi át. Életmódját még nem képes tapasztalatok alapján önállóan s helyesen berendezni. Mindez persze éppen nem tekinthető holmi veleszületett hibák halmazának. Velejár a természetével és az életkorával, éppúgy, mint sok kedves és rokonszenves vonása, aminő például kezdeményező kedve, bátorsága, eszményekért való lelkesedése, tennivágyása és munkakészsége. Olykor varázslatos életlendületének ezek az összetevői okos vezetés és gondos irányítás esetén csodákat művelhetnek, míg ellenkező esetben előidézőivé válhatnak a legszörnyűbb rombolásoknak is. Ha a kimerítő, órabéres munkát végző és e mellett csak fogyatékos nevelőoktatásban részesült serdülőknek nincs egyéb játékhelyük, mint gyárvárosok munkásnegyedeinek füstös, szurtos, levegőtlen keskeny utcái és nem rendelkeznek egyéb játékszerekkel, mint azzal, amit ötletességük a nincstelenségben kieszel, akkor bizony hamarosan a kezdetleges ember alacsony ösztöniségére fognak hallgatni csupán. A fiúk elcsatangolnak a szegényes otthon környékén, zsákmányra éhesen és ilyenkor nem ritkán a társadalom rémévé váló betörőbandákká csoportosulnak. Míg a züllésnek induló leányok a legelső jöttmentnek karjába hullanak és előbb-utóbb betegségek terjesztőivé válnak.

Brit földön már nagyon régen felismerték, éppen a háborúkban szerzett s végtelenül elszomorító tapasztalatok nyomán, a serdülő ifjúság szemmel tartásának s éber gondozásának roppant társadalmi és nemzeti jelentőségét. Ezért az aránylag még rövid, de eredményeiben annál szebb multnak örvendő fiú- és leánycsereksz (Boy Scouts, Girl Guide) mozgalmat 1918 óta fokozott körültekintéssel és szeretettel karolták fel. Mult ősszel pedig, mikor nyugaton újból föllángolt a háború, a kormány, okulva az 1914—18-as időszaknak a serdülő ifjúságot érintő veszedelmes jelenségein, a bajon még idejekorán segíteni kívánó lépésre határozta magát. 1939 októberében a közoktatásügyi minisztériumban külön Ifjúságjóléti Szakosztályt szervezett (Special Youthwelfare Branch), amelynek tanácsadó szervéül az ugyancsak akkortájt alakított Ifjúságvédő Nemzeti Bizottság (National Youth Com-

¹H. C. Dent tanulmánya (The Adolescent in War-Time) a Londonban megjelent *The Contemporary Review* 1940. áprilisi számában.

mittee) szolgál. Ezek felelősek az ifjúság sorsának irányításáért. Munkájukba ez év márciusának 1-éig már 111 vidéki hatóságot vontak be és keresztül-vitték azt, hogy a középiskolák fenntartói költségelőirányzatukba mindenfelé-igén jelentős összegeket iktattak be a legkülönbözőbb ifjúságjóléti célokra.

Mindez azonban H. C. Dent fölfogása szerint még nem elegendő ahhoz, hogy az 1914—18-ban már föllépett és most újból fenyegetőző bajok orvoslásának gyökeréhez eljussanak. Az 1918. évi nevelésügyi törvényt ki kell egészíteni olyan irányban, hogy a nappali többórás oktatásban való részvétel kötelezővé váljék a 18 éven aluli összes dolgozó ifjúságra, fiúkra és leányokra vonatkozóan egyaránt. Aki teheti, legyen az akár hatóság, akár vallási egyesület vagy kereskedő cég, ajánljon fel a tanítás céljának megfelelő helyiségeket a szükséges felszereléssel, személyzettel és fenntartási alappal együtt. A munkamenetben fönnakadásnak nem szabad bekövetkeznie. Ha a szükség megköveteli, az összes állástalan tanerőket be kell kapcsolni az órák ellátásába.

Ime, így fest egy mozzanata annak a brit törekvésnek, amelyik végcélul az ifjúság jövőjének megmentését tűzte maga elé. Láczér István.

Kényes nevelési kérdések közösen történő tárgyalása. Egy ideig az volt a jelszó: ilyen kérdésekkel semmilyen formában se foglalkozzék a pedagógus. Aztán engedékenyebb állásfoglalás következett: ha ilyesmire képzett és rátermett, foglalkozhatik, de csakis egyenként, négy szemközt. Közösen semmi esetre! Ma, amikor egyrészt belátják a szexuális nevelés 13—14 éveseknél különösen aktuális szükségességét, érzik azt az intenzív szexuális hatásmezőt, amelyben a mai fővárosban, vidéki városban tanuló diáknak élnie kell, másrészt megállapítják, hogy az egyenkénti ideális megbeszélés technikai akadályok miatt megvalósíthatatlan (mai hittanárnak, tanárnak, iskolaorvosnak ilyesmire ideje nincsen!), országszerte áttérnek a kényes kérdések közösen történő tárgyalására. Mivel az igazgatóság mindig gondoskodik, hogy »a helyes szexuális magatartást« arra rátermett pedagógusok adják elő, akik előadásukban az Istentől akart *életegésze*be illesztik be intelmeiket, a jó hatás nem maradt el. Újabb kutatásokból kitűnt, hogy az úgynevezett »finomabb-lelkű« gyermekek, akik a múltban az ilyen előadások »rossz hatását« egyszerűen hangsúlyozták, ezzel jórészt *stréberkedni akartak, vagy takargatni szeretnék volna ezzel azt a tényt, hogy éppen ők mennyire reászorultak az ilyenfajta előadásra!* Hangsúlyozzuk, hogy nem szexuális felvilágosításokról van itt szó, mert az ilyenkorú gyermekek ma már, sajnos, mindent tudnak. Általában azokra a keretekre gondolunk, amelyeket a »*Gyermekkor, serdülőkor, nevelés*« c. könyvünkben (1938) megjelöltünk. Állásfoglalásunkat helyeselté a magyar nevelési illetékes legfelsőbb szerve, továbbá a jezsuita rendi és főegyházmegyei cenzura, a Katolikus Hittanárok Egyesülete idei főtitkári jelentésének keretében pedig jelzett könyvünket minden fenntartás nélkül ajánlotta a kezdő hittanárok irányítására.

Olasz Péter.

A fővárosi pedagógiai könyvtár Évkönyve 1938-ról. (Új folyam 4. szám.)

157 n. r. lap terjedelemben, a hagyományos mintaszerű nyomdai kiállításban megjelent. Az évi jelentés — amelyet »az igazgatóság« jelez, miért nem a Könyvtárvezető? — 11 lapon tanulságos számbeli adatok, táblázatok és vázlatrajz kíséretében szinte minden vonatkozásban kimerítően ismerteti a Könyvtár forgalmát (5434 látogató: 1779 elemi, 689 polgári, 519 középiskolai, 34 főiskolai), a könyvvállományt (78.064+2180 gyarapodás, ez utóbbiból 912 értesítő, 60 ifj. irodalom, nyelvek szerint 71.3% magyar, 22.8% német, 2.8% angol, 2.5% francia, 0.6% olasz), a rendszeresen járó folyóiratokat (280, ebből 57.1% magyar, 30.0% német, 5.7% angol, 5.0% francia). A jelentés szövegéből kiemeljük a következő bevezető mondatokat: »Az egyén és a társadalom nevelésétől függ, hogy az emberiség mai küzdelmes korszakából eljut-e a boldogabb jövőndőnek biztos révébe. Ezek tudatában a pedagógiai kérdések iránti érdeklődés (*educational thought*) a világháború befejezése óta lényegesen izmosodott... A könyvtáraknak a közműveltségre gyakorolt hatása tehát vetekszik az iskoláéval«. Személyes tapasztalat és megfigyelés alapján teljesen osztozunk az »igazgatóság«-nak következő komoly, sőt aggodalmas megállapításaiban, amelyeket ennek az értékes és a maga nemében nálunk egyedülálló intézménynek felvirágoztatása érdekében az illetékeseknek meg kellene szívlelniök. »A raktár zsúfolva van, a további gyarapodás elhelyezése már alig nyújt lehetőséget. Az olvasóterem szűk. A könyvigénylők a kölcsönzöben olyan tömegesen jelennek meg, hogy a munka nyugodt lebonyolítását veszélyeztetik. A külön ruhatár hiánya megnehezíti a könyvekkel való esetleges visszaélések ellenőrzését. Hasonlóképpen nélkülözünk egy csendes kutatóhelyiséget. A könyvtár tehát túlnőtt már azokon a kereteken, amelyek ma rendelkezésre állanak és állandó fejlődése indokolja a tervbevett új könyvtáráépület mielőbbi felépítését.

Az Évkönyv Függeléke közli az iskolai értesítők értekezéseinek név- és szakkatalógusát az 1930/31 és 1934/35 közti időszakban (69—138. l.). Az elismerésre méltó buzgalommal és hozzáértéssel összeállított bibliografia szerzőjének, dr. Schneller Edithnek előszavában olvassuk: »A katalógus a kronológikus renddel ellenkezőleg a jelentől indul a múltba, hogy a jelent érdeklő értekezések jegyzékét minél hamarabb olvasóink rendelkezésére bocsáthassuk. Technikai és anyagi akadályok lehetetlenné teszik a katalógus teljes kiadását. Tervünk szerint az Évkönyv Függelékében folyamatosan fog megjelenni a teljes katalógus és pedig ötödévenként, az utolsó öt év anyagát közöljük, a többi években a visszamenőleg feldolgozott évfolyamok jegyzékét«. Azt hisszük, hogy ehhez az elgondoláshoz, megoldáshoz szó fér. Felmerülhet az a kérdés is, vajjon nem felesleges túlhajtása-e az alapszágnak, ha ugyanazon személyre vonatkozó rövid megemlékezéseket egyenként külön-külön felsoroljuk (lásd: Acsay István a 95—96. lapon 25-ször! Pintér Jenő a 136—37. lapon 21-szer!).